

AKADÉMIA KLASICKEJ EKONÓMIE 2012

Peniazovanie

Vladimír Pašiak

18. 11. 2012

Vývoj ľudskej spoločnosti nás neustále ohuruje. Začiatok éry peňazí navodili komoditné peniaze, platidlom boli komodity, alebo vzácnosti určitých druhov tovarov, ktoré si ľudia vymieňali a zakladali tak hodnotový systém. I keď už vznikli symbolické peniaze, papierové, stále v menšej miere pretrvával výmenný komoditný systém. peniaze boli vzácnosťou.

Na Slovensku, ešte v päťdesiatych rokoch minulého storočia, hlavne na dedinách, pri budovaní domov, poľnohospodárskych prácach, bolo zaužívané neplatenie si peniazmi, ale platilo sa prácou alebo komoditami, čo bolo obojstranne výhodné. Používanie peňazí urýchlilo presúvanie statkov. Expanzia a vývoj technológií, zameraných na spotrebu a potreby ľudstva od päťdesiatych rokov minulého storočia má šialené tempo. Neosobný spôsob komunikácie,

hlavne v USA a Európe, začína byť chorobou ľudstva. Expanzívny vývoj informačných technológií nás pohltí. Mozgové sféry sa príliš zamestnávajú týmito informáciami a niekedy už nedokážu rozlišovať prívaly informácií a poznávací proces je potláčaný spotrebnými informáciami, akoby hranica týchto možností nemala koniec. A tu sa stávajú jediným pojítkom peniaze. "Jen tři velké vynálezy dávali státním pospolitostem hlavne vnitřní pevnost, kdešto mnohé jiné vynálezy je pouze obohacovali a ozdobovaly. První je vynález písma, které jediné dává člověku schopnost přenášet beze změny zákony, smlouvy, kroniky a objevy. Druhý je vynález peňez, jež jsou pojítkem, při všech styčích, mezi všemi vzdělanými pospolitostmi. Třetí je „ ekonomická tabulka .“ / 1 /

Geniálne a praktické konštatovanie Adama Smitha. Platí to výsostne aj dnes. Peniaze v histórii znásobovali pocit moci, dôležitosti. Umožňovali viesť vojny. Boli a sú predmetom motivácie, konania človeka.

Politici si už tradične peniazmi upevňovali svoju moc. S vynálezom peňazí nám vyrástol strom s plodami –pýchou, korupciou, dlhmi, daňami, mocou,, závišťou.

Najviac sa teraz darí plodom na konári KORUPCIE. Na tomto konári nám rastú peniaze- v igelitkách, škatuliach od topánok, v škatuliach od vína. Peniaze tu prestali byť prostriedkom a stávajú sa cieľom tejto skupiny ľudstva. Aké je to nedôstojné, ale čo sa dá robiť. Pre túto sortu ľudí, nevedia vyrobiť „veľkorozmerové“ peňaženky. Peniaze nie sú vinné, ale absentuje tu morálka a prevažuje chamtivosť. Dôstojnosť peňazí sa nám takto stráca. Treba týchto ľudí za to nekompromisne potrestať.

Peniaze dokážu divy, vedia uspokojiť ľudí, sú zdrojom politických, rodinných svárov. Pomáhajú tvoriť politiku, združujú ľudstvo v nespokojné a pokojné masy. Peniaze sú tiež prostriedkom na vykonávanie zmien, určujú hodnotu statkov. /2/

V tejto dobe stmelujú politikov a začínajú ich nútiť k racionálnemu mysleniu, čiže majú aj výchovnú funkciu, čo pán A. Smith nestačil rozvinúť, ešte že stihol stanoviť pravidlá ekonomiky a tým aj konania ľudstva. Je na nás ako ďalej budeme rozvíjať funkciu peňazí. Slovensko by chcelo na chrbte európskeho ekonomického tigra cválať do džungle blahobytu a bohatstva Západu. Len tá džungľa blahobytu sa riedi zásluhou bankových a politických sluhov ľudstva, ktorí zabudli na svoje poslanie a úlohu.

Prepojenie politiky a oligarchie je zjavnejšie aj na Slovensku. Je na nás, či vízia blahobytu sa nám nestratí a postačí aj lesík spokojnosti, porozumenia a primeraného životného štandardu. Teóriu nekonečného blahobytu sa ešte nikto nepokúsil rozpracovať, lebo váha inteligencie a peňazí by sa mala vyrovnávať a to je ťažká úloha a pre súčasnú vládnucu garnitúru takmer nesplniteľná.

Namiesto odseku, podnadspisu sa stačí pozrieť na nápis na tejto bankovke, teraz už historického významu. Po februári 1948, kedy sa zásadne zmenilo politické a ekonomické smerovanie ČSR, došlo v päťdesiatych rokoch k mene peňazí, kde vyššie sumy i po výmene peňazí boli účelovo viazané.

Nekompromisný zásah štátu a vtedajšej moci takýmto spôsobom siahol na

vklady aj súkromných osôb. Nastalo obdobie kolektivizácie a industrializácie. Vyvlastnením pôdy a lesov, výrobných prostriedkov a zrušenie živnostníkov boli vyvlastnené aj sociálne funkcie historicky a vývojovo zavedeného systému. Tvorba nového systému so zástavou KSČ potrebovala peniaze a začalo sa „peniazovanie“.

Problémom bolo neustále sa zvyšujúce zadlžovanie Československa a štát v tých dobách neustále potreboval viac tvrdej meny. Šesťdesiate roky minulého storočia nám priniesli duplicitnú menu - BONY [tuzexové]. Na čiernom trhu s touto duplicitnou menou sa hneď stanovil kurz. Predaj tejto meny sa stal mýtom bohatstva. Kto mal bony, mohol si kúpiť skutočne kvalitný a na tú dobu luxusný tovar. Nedostatok spotrebného tovaru a spočiatku aj potravín, pestoval trpezlivosť národa. Státie v radoch pred obchodmi, bola nová spoločenská disciplína. Peniaze síce boli, ale ich funkcia bola nenaplnená. Nápis na bankovke o krytí zlatom a ostatnými aktívami banky, je záhadou. Čo sa tými aktívami myslelo, koľko zlata a kde bolo, nikto nevedel vysvetliť. /3/

Ďalším „peniazovaním“ boli devízové prísluby a ročné limity, tzv. tvrdej meny. Čiže, ako skutočné peniaze boli vtedy anglické libry, nemecké západné marky, doláre, franky. Národ začal byť týmto „peniazovaním“ spoločensky a sociálne rozdeľovaný. Unikátom boli takzvané stranické obchody, kde bolo možné kúpiť tovar z produkcie firiem západnej Európy, ale len na špeciálny stranický preukaz.

Naviazanie československej meny na menový kôš, kde kraľovala západonemecká marka, pomohlo vtedajšej ekonomike a naše peniaze začali získavať vážnosť a kurz československej meny v rámci krajín bývalej RVHP mal zaujímavú pozíciu. Vzostup životnej úrovne v Československu a orientácia na západné trhy s možnosťou práce vo firmách v zahraničí, posúva politiku i ekonomiku do neprebádaných hlbín socializmu s ľudskou tvárou, ktorému naši spojenci a RVHP nechceli rozumieť, tak to vyriešili, vstupom svojich armád a následnou takzvanou konsolidačnou diktatúrou, ktorá podnietila emigračnú vlnu a odliv mozgov./4/

Cenzúra a jednotné politické vodcovstvo, potvrdené aj piatym článkom vtedajšej ústavy, sa snažili znížiť význam peňazí, podriadiť ich ideológii, čiže nastal proces ohlupovania národa s politickým a spoločenským útlakom. Ale faktor ekonomickej západnej slobody a silnej emigračnej komunity

s disidentským zázemím orientoval hlavne študentov k progresívnemu mysleniu a neskôr aj ku konaniu. To vyústilo k udalostiam v roku 1989 a zrušeniu piateho článku ústavy o vedúcej úlohe KSČ. Vtedy ustúpila do pozadia ekonomika a často triezve uvažovanie. Následný rozpad RVHP a prerozdelenie trhov a otvorenie našej ekonomiky utvorilo priestor na spolitizovanie ekonomiky a rozdelenie Československa. Politici nám tvrdili, že Slovensko bude zanedlho Švajčiarskom a privalí nás blahobyť./5/

„Peniazovanie“ sa umocnilo kolkovaním meny a vytiahla sa i národnostná maďarská karta, aby sa zvýraznila úloha politikov, ktorí si neustále privlastňujú vodcovstvo národa a tak sme spohodlneli a čakáme, hlavne staršia generácia, na blahobyť. Zavedením meny EURO sa nám priblížila vízia bohatstva, ale len zdanlivo. Prehliadli sme fakt, že to bolo politické rozhodnutie. Zo začiatku sme zavedením tejto meny trochu zmiatli svetovú ekonomiku. Ale inflačné vplyvy nekompromisne začali stláčať hodnotu tejto meny. Zavedením eura sa začala reštrukturalizácia Európy a bohužiaľ zníženie produktivity na Slovensku. Ťažko si zvykáme na konkurenčný tlak a prienik tovaru z iných štátov EÚ na náš trh. Konkurenčná schopnosť našich výrobkov je neustále pod tlakom, čo núti domáce firmy k inovácii nielen výrobkov, ale hlavne technológií. Príkladom sú hlavne automobilky. Zo strany EÚ sú náznaky obmedzovania konkurencie, čo môže byť vplyv lobingu nadnárodných monopolov s cieľom stabilizovať súčasné prerozdelenie trhov, to môže mať vplyv na stláčanie cien. Inflácia sa zatiaľ prejavuje málo, ale na Slovensku zvyšuje životné náklady a je jedným zo zdrojov recesie. Zvyšuje sa množstvo nekrytých peňazí, znižuje sa kúpyschopnosť a na Slovensku, miera prerozdelenia a nárokovateľnosti má stúpajúci trend. /6 /

I tento rýchly prienik do histórie potvrdzuje nenahraditeľnú funkciu peňazí a do popredia sa dostáva cena peňazí. Na Slovensku, výraz cena peňazí sa dostáva do podvedomia ľudí len v posledných rokoch. Zvyšuje sa zadĺženosť obyvateľstva, pôžičky a hypotéky sa stávajú takmer súčasťou, potrebou súčasného životného trendu, hlavne mladšej generácie. Ale siaha po nich i staršia generácia pod vplyvom reklám, klamlivej bezstarostnosti. Tu sa dochádza k poznaniu ceny peňazí. Slovensko si tiež zvyká požíčovať a o medializuje sa za akých“ výhodných“ podmienok. Peniaze sú naďalej

„barličkou „politikov a oligarchov, radi nimi ovládajú masy, ale v podstate je to presadzovanie politických a osobných záujmov, upevňovanie moci. A tu začína problém, súčasnej doby - zladiť ambície finančnej oligarchie a vládnucej politickej štruktúry. Náš súčasný ekonomický systém je viac založený na vzťahoch ako na pravidlách. Cieľom je zachovanie výsadného postavenia súčasnej vládnej garnitúry. Prienik zahraničného kapitálu podstatne ovplyvňuje sociálnu politiku, zamestnanosť. Politický zisk sa často stáva aj ekonomickým ziskom. Prerozdeľovanie začína byť limitujúce, čo je nepríjemné pre volebné programy a vlády. Tlačiť stále nové peniaze nie je možné. Či chceme, alebo nechceme, budú sa musieť stanoviť limity spotreby a potreby. Neustále požičiavať si nebude možné, iba za cenu rozpadu eurozóny. Bude musieť nastúpiť konsolidácia, hlavne verejných financií, čo je základom fungovania štátu. Je tu tendencia zvyšovania príjmov štátu, aby sa naplnili politické a volebné vízie. Či je to správna cesta, treba zvážiť. Slováci majú radi sľuby a pozitívne očakávania. Liečba tohto neduhu môže byť veľmi drahá a teraz sa posúvajú do pozadia istoty, ktoré boli volebným bonmotom, len nikto, tie istoty, pre istotu nekonkretizoval. Ekonomická aktivita širokých mas nemá vzostupnú tendenciu. Migrácia za pracovnými príležitosťami je veľmi nízka, ťažko sa prekonáva zakorenený zvyk, mať zamestnanie v mieste bydliska. Táto skutočnosť utlmuje ekonomickú aktivitu a vytvára určitý pocit uspokojenia a zabezpečenia. Výsledkom je nižší životný štandard, uskromňovanie sa, čím sa chvália naši špičkoví politici. V západných ekonomicky vyspelých štátoch je vyššia mobilita obyvateľstva, čo umožňuje výraznú ekonomickú aktivitu a motiváciu. Nájomné bývanie môže rozvíjať sféru služieb a prílev ekonomicky činných a odborne zdatných, hlavne mladých ľudí, príkladom je Bratislava. Výnimkou je mladšia generácia, ktorej nerobí problém mobilita za pracovnými príležitosťami v zahraničí. V súčasnosti je to niekoľko desiatok tisíc / cca : 100 000/ a je to taký menší pilier aktuálnej ekonomiky, lebo nosia sem zarobené peniaze. Ťahákom pre mladú a vzdelanú generáciu je Západoslovenský kraj a Bratislava, čím sa vytvára takmer špičková komunita, schopná konkurencieschopnosti. Možno je to jedno z východísk dlhovej a štátnej krízy.

Zatiaľ som sám seba presvedčil, že pojem“ **peniazovanie**“ má opodstatnenie, či niekto bude zdieľať môj názor, je otázne. Myslím si, že funkcia peňazí i po roku 1948 bola v podstate zachovaná. Industrializácia Slovenska a kolektivizácia v päťdesiatych rokoch minulého storočia narušila vzťahy k súkromnému vlastníctvu a pocit zodpovednosti sa tiež kolektivizoval, čo viedlo k deformáciám, na ktoré teraz doplácame.

Systémové riešenia podriadené tradičným a historickým ekonomickým pravidlám, ktoré táto doba potrebuje, sú východiskom, nie síce populárnym, ale perspektívne nutným. Pomocným pilierom môžu byť regionálne ekonomiky a čiastočný návrat k tradičným výrobám v týchto regiónoch, založených na lokálnej spotrebe s perspektívou zvýšenia kvality a konkurenčnej schopnosti, expanziou na nadregionálne trhy.

Tápanie súčasnej vlády v ofenzívnej ekonomike len zvyšuje mieru prerozdeľovania s nízkym stupňom osobnej zodpovednosti. Stranícky prístup sa stáva citeľným, čo potláča profesionalitu a demokratické princípy v samosprávach. Zvyšuje sa štátny dlh. /7 /

Konanie vládnych štruktúr, oligarchov má negatívny vplyv na finančníctvo a ekonomiku . Potvrdením tohto konštatovania je súčasná situácia. Volanie po zodpovednosti a hospodárnosti prichádza na poslednú chvíľu. Musíme sa vysporiadať s morálnym hazardom, ktorý ťažko dolieha na strednú a staršiu vrstvu obyvateľstva. /8/

Jazyčkom na váhach udržania tohto systému je životná úroveň a výška spotreby. Štruktúra myslenia a konania, hlavne mladšej generácie, sa formuje cez peniaze. Je to aj zmena životného štýlu. Hlavnou diskusnou témou v rodinách, a nielen v rodinách, sú peniaze. V krčme sa debatuje o politike, športe, peniazoch. Vo vláde, samosprávach sú tiež diskusie o peniazoch, rozpočtoch. Treba odstrániť pokušenie žiť na dlh. Vytvárať ďalšie dlhy na úkor budúcich generácií treba zastaviť. Oprávnenosť pojmu „peniazovanie „ má šancu zaradiť sa do slovníka ľudí. Možno je to aj forma myslenia, vynútená súčasnou krízou. Túto dobu môžeme pokladať za vývojovú etapu európskej aj našej ekonomiky. Názorové strety mladšej vzdelanej generácie a generácie, ktorá zažila „ zlatý socializmus“ sú výrazné až konfrontačné. Transformácia spoločnosti do nových ekonomických podmienok je možná šokom alebo zákonitou postupnosťou s jasnou víziou a to je úlohou nielen politikov, ktorých

treba presvedčiť, ale aj ekonómov s klasickými základmi a racionálnym a triezvym myslením.

Poznámky

1/ Smith, A. : Pojednání o podstate a puvodu bohatství národu. Pamätné vydanie. Praha: Liberální institut, 2001,s. 604, 605, ISBN 80-86389-16-2

2/ Chaufen, A., A.: Víra a svoboda. 1. vydanie. Praha: Wolters Kluwer ČR,a.s., 2011, s. 68 – 71, ISBN 978-80-7357-656-1

3/ Judt,T.: Povoynová Európa. 1.vydanie. Bratislava: Slovart spol. s.r.o.,2007, s.268 -312

4/ tamtiež

5/ tamtiež

6/Gonda, P. :Krach eurosna a centrálneho riadenia peňazí. /on line 29.08. 2011/ Dostupné z

<http://www.konzervativizmus.sk>

7/ tamtiež

8/ tamtiež